

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 23 – «Соціальна робота»	Нормативна	
		Цикл професійної підготовки	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність 231 – «Соціальна робота»	Рік підготовки:	
	Освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка»	2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 2 год. самостійної роботи: - 8 год.	Рівень вищої освіти: бакалаврський	14 год.	2 год.
		Практичні	
		8 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		98 год.	116 год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: ознайомлення студентів із теоретико-практичними основами педагогіки сімейного виховання та соціально-педагогічної роботи з підвищення педагогічної культури сім'ї.

Завдання курсу: сформувані у студентів наукові поняття про теорію і методику сімейного виховання, його цілі та завдання; вивчення прийомів, форм та методів виховання дитини в сім'ї; розвиток аналітичних, комунікативних, організаторських умінь студентів щодо виховання особистості в сім'ї; інтеграція теоретичних знань та практичних умінь студентів у роботу щодо педагогічної культури сім'ї.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Знати:

- поняття «сім'я», «виховання», «сімейне виховання», «педагогіка сімейного виховання», «виховний потенціал сім'ї», «педагогічна культура сім'ї»;
- особливості функціонування сім'ї, реалізація виховної функції сім'єю на сучасному етапі розвитку суспільства;
- основні завдання і зміст сімейного виховання; принципи та умови виховання дитини в сім'ї;
- погляди видатних педагогів на сімейне виховання;
- методи дослідження сімейного виховання;
- правові засади сімейного виховання.
- вікові та індивідуальні особливості розвитку дитини, їх урахування у сімейному вихованні;
- виховний потенціал сім'ї та його компоненти;
- методи виховання, традиції сімейного виховання у народній педагогіці;
- різні класифікації стилів батьківського виховання;
- батьківське ставлення до дитини: поняття, типи, вплив на розвиток дитини;
- типології батьків, взаємозв'язок стилю спілкування і виховних можливостей сім'ї;
- особливості сімейного спілкування, труднощі і помилки у сімейному вихованні;

- вимоги щодо підготовки дитини до дошкільного закладу, школи;
- організація педагогічної взаємодії школи, дошкільного закладу та сім'ї;
- сутність та зміст підвищення педагогічної культури сім'ї.

Вміти:

- аналізувати виконання сім'єю функції виховання;
- використовувати методи сімейного виховання;
- спілкуватися з позицій демократичного стилю;
- вміти розробляти план роботи соціального педагога з батьками щодо вирішення проблем сімейного виховання;
- використовувати методики раннього розвитку дитини;
- допомогати батькам у підготовці дитини до дошкільного закладу, до навчання у школі;
- складати зміст і використовувати доцільні форми, методи та прийоми підвищення педагогічної культури молоді.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей:**

- здатність до професійного самовдосконалення, оволодіння новими знаннями і методами професійної діяльності на основі самоосвіти та використання сучасних інформаційних технологій (ЗК 1);
- здатність комплексно використовувати знання в галузі теорії і практики соціальної роботи та соціально-педагогічної діяльності (ФК 1);
- здатність добирати доцільний діагностичний інструментарій для визначення проблем і потреб різних цільових груп, процесів (ФК 2);
- здатність до виконання різних функцій соціально-педагогічної діяльності (комунікативна, організаційна, прогностична, профілактична, охоронно-захисна, реабілітаційна, корекційна тощо) (ФК 3);
- здатність прогнозувати розвиток соціально-педагогічних явищ, передбачати результати соціально-педагогічного впливу (ФК 5);
- здатність залучати та доцільно використовувати ресурси у наданні соціально-педагогічної допомоги та підтримки сім'ям, дітям, молоді (ФК 6);
- здатність використовувати доцільні технології у професійній діяльності (ФК 9).

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Педагогіка сімейного виховання» розвиває і поглиблює знання та вміння студентів, які вони отримали під час вивчення курсів «Загальна психологія», «Вікова педагогіка та психологія», «Соціальна педагогіка», «Сімейна педагогіка» «Методика групової роботи» та інших гуманітарних та загальнопрофесійних дисциплін, якими вже студенти оволоділи. Курс «Педагогіка сімейного виховання» є основою для вивчення курсів «Соціальний супровід сім'ї», «Методи роботи з групами ризику».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи педагогіки сімейного виховання

Тема 1. Теоретичні основи педагогіки сімейного виховання

Педагогіка сімейного виховання як наука. Завдання і методи педагогіки сімейного виховання. Зв'язок педагогіки сімейного виховання з іншими науками. Виховання дітей у сім'ї у працях видатних педагогів (Ю. Гіппенрейтер, Х.Дж. Джайнотт, Я. Корчак, П. Лесгафт, А. Макаренко, В. Сухомлинський, П. Каптерев, Р. Кембл, П. Лесгафт, Л. та Б. Нікітіни, Ж. Руссо, Б.Спок, К. Ушинський): цілі; принципи; зміст; методи і засоби виховання дитини – покарання, заохочення.

Тема 2. Сутність та зміст сім'ї як системи.

Сутність та зміст поняття «сім'я». Основні ознаки сім'ї. Важливі характеристики сім'ї: функції сім'ї; структура сім'ї; динаміка сім'ї. Класифікація сімей. Типології сімей. Типи сімей за станом психологічного комфорту та характеру взаємин (за Т.А.Куліковою). Сім'я, особливості її функціонування. Соціально-психологічний портрет сучасної сім'ї.

Тема 3. Сутність та зміст сімейного виховання. Виховний потенціал сім'ї.

Сутність та зміст сімейного виховання. Історичні періоди розвитку сімейного виховання. Правові основи сучасного сімейного виховання. Умови та методи сімейного виховання. Принципи та зміст сімейного виховання, його основні правила. Особливості виховання дитини у сім'ї. Реалізація виховної функції сім'єю на сучасному етапі розвитку суспільства: проблеми та шляхи їхнього вирішення. Поняття про виховний потенціал сім'ї. Компоненти виховного потенціалу сім'ї. Принципи та умови виховання дитини в сім'ї. Типології батьків та наслідки для розвитку дитини.

Тема 4. Сім'я у системі виховних інститутів

Аналіз спільних та відмінних ознак суспільного та сімейного виховання. Взаємодія сім'ї та дошкільного закладу. Психолого-педагогічні основи взаємодії батьків та педагогів. Підготовка дитини до дошкільного закладу. Підготовка дитини до школи. Особливості взаємодії сім'ї з навчальними закладами.

Тема 5. Теоретико-практичні основи «виховання батьків».

Поняття «виховання батьків». Мета та завдання виховання батьків. Сімейне життя та виховні функції батьків. Виховання батьків як частина соціальної політики держави. Моральні та соціальні основи виховання батьків.

Основні концепції проблеми виховання батьків: *Адлеровська модель, Навчально-теоретична модель, Модель чуттєвої комунікації, Модель заснована на транзактному аналізі, Модель групових консультацій, Християнське виховання батьків тощо.*

Тема 6. Основні психолого-педагогічні моделі дитячо-батьківських відносин

«Психоаналітична» модель сімейного виховання. «Біхевіористська» модель сімейного виховання. «Гуманістична» модель сімейного виховання.

Моделі виховання: 1. Російська модель (Ю. Азаров «Педагогіка на кожен час»). 2. Християнська модель (Рос Кемпбел «Як насправді любити дітей»; Р. Дрейкурс «Щастя вашої дитини»). 3. Психоаналітична модель (Г. Фігдор «Проблеми виховної консультації»). Моделі «здорового глузду» (Ле Шан «Критичні роки»; Ф. Клайн, Д. Фей «Виховання з любов'ю та логікою»; Х. Джайнот «Батьки та діти»; М. Швейцар «Виховання дитини»; А. Баркан «Як ми «шлифуємо» свою дитину»).

Розділ 2. Прикладні аспекти Педагогіки сімейного виховання

Тема 7. Методи психолого-педагогічної діагностики проблем сім'ї

Аналіз взаємин в сім'ї. Методи оцінки стану сімей. Психологічна схема сімейних відносин. Методики дослідження міжособистих відносин в системі «батьки-дитина». Методи дослідження життєвого циклу сім'ї. Методи вимірювання репродуктивних установок і мотивів, потреби у дітях, цінності сім'ї і дітей. Методи діагностики щодо сімейного виховання. Малюнокова методика «Моя сім'я», ігрове завдання «Чим я маму і тата порадую, а чим можу засмутити», методика коментування малюнків, методика завершення розповіді, методика незакінчених речень. Методи оцінки соціально-педагогічної роботи з сім'єю.

Тема 8. Психолого-педагогічна допомога батькам у сімейному вихованні.

Життєві цикли сім'ї. Причини відхилень у сімейному вихованні.

Труднощі і помилки у сімейному вихованні: при незареєстрованому шлюбі; проблеми взаємин між батьками та дітьми з інвалідністю; проблеми сімейного виховання при незареєстрованому шлюбі. Гіпертрофія сфери батьківських почуттів, їх нерозвиненість. Перенесення конфлікту між подружжям у сферу виховання дитини. Обдарована дитина в сім'ї. Дитячі ревнощі в сім'ї.

Труднощі виховання у сім'ї з дітьми до 3-х років: Особливості внутрішньо сімейних стосунків. Життєві цінності членів сім'ї. Шкала сімейних цінностей. Дошлюбні фактори, що позитивно та негативно впливають на стабільність сімейних відносин.

Труднощі виховання у сім'ї з дітьми з 3-х до 5 років: Кризові періоди сім'ї з дитиною дошкільного віку. Влаштування та адаптація дитини до дитячого садка.

Труднощі виховання у сім'ї з дітьми з 5-х до 7 років: Підготовка дитини до школи. Розлучення батьків: мінімізація наслідків для дитини. Формування навичок ввічливості та охайності. Вплив комп'ютерів, планшетів на розвиток дитини.

Тема 9. Ефективні засоби розвитку та взаємодії з дитиною.

Специфіка використання методів виховання дитини у сім'ї (за Л. Столяренко, С. Самігіним, Л. Панковою). Тактики сімейного виховання. Методи раннього розвитку дитини: методика М. Монтесорі, метод Г. Домана, Методика «Читати - раніше, ніж ходити!» П. Тюленева. Метод Масару Ібуки «Після трьох вже запізно». Методи Нікітіних, Зайцева.

Умови ефективного міжособистісного спілкування в сім'ї. Діалог, активне слухання, пасивне слухання, рефлексивне слухання, Я-повідомлення. Різні класифікації стилів батьківського виховання. Взаємозв'язок стилю спілкування і виховних можливостей сім'ї. Батьківське ставлення до дитини: поняття, типи, вплив на розвиток дитини.

Тема 10. Формування педагогічної культури у молоді

Виховання майбутнього сім'янина: шляхи, умови. Статеве виховання. Сутність та зміст формування педагогічної культури батьків. Школа для батьків з питань сімейного виховання: батьківська компетентність, усвідомлене батьківство, відповідальне батьківство. Роль соціальних інституцій у підвищенні педагогічної культури сім'ї.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні основи Педагогіки сімейного виховання												
Тема 1. Теоретичні основи педагогіки сімейного виховання	12	2	0			10	14	2	-	-	-	12
Тема 2. Сутність та зміст сім'ї як системи	13	2	2			9	12	-				12
Тема 3. Сутність та зміст сімейного виховання. Виховний потенціал сім'ї.	14	2	2			10	12	-	-	-	-	12
Тема 4. Сім'я у системі виховних інститутів	11	0	2			9	12	-	-	-	-	12
Тема 5. Теоретико-практичні основи «виховання батьків».	10	0	0			10	11	-	-			11
Тема 6. Основні психолого-педагогічні моделі дитячо-батьківських відносин	12	2	0			10	11	-	-			11
Разом за розділом 1	72	8	6			58	72	2	-	-	-	70

Розділ 2. Прикладні аспекти Педагогіки сімейного виховання												
Тема 7. Психолого-педагогічна діагностика проблем сім'ї	14	2	2			10	12	-	-	-	-	12
Тема 8. Психолого-педагогічна допомога батькам у сімейному вихованні.	12	2	-			10	12	-				12
Тема 9. Ефективні засоби розвитку та взаємодії з дитиною.	10	0	-			10	11	-	-	-	-	11
Тема 10. Формування педагогічної культури у молоді	12	2	-			10	11	-	2	-	-	11
Разом за розділом 2	48	6	2			40	46	-	2	-	-	46
Усього годин	120	14	8			98	120	2	2	-	-	116

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д	З
		Д	З
1	Теоретичні основи педагогіки сімейного виховання	2	2
2	Сутність та зміст сім'ї як системи	2	-
3	Сутність та зміст сімейного виховання. Виховний потенціал сім'ї	2	-
4	Сім'я у системі виховних інститутів	-	-
5	Теоретико-практичні основи «виховання батьків»	-	-
6	Основні психолого-педагогічні моделі дитячо-батьківських відносин	2	-
7	Методи психолого-педагогічної діагностики проблем сім'ї	2	-
8	Психолого-педагогічна допомога батькам у сімейному вихованні	2	-
9	Ефективні засоби розвитку та взаємодії з дитиною	-	-
10	Формування педагогічної культури у молоді	2	-
	Разом	14	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д	З
		Д	З
1	Історія розвитку педагогіки сімейного виховання як науки.	-	-
2	Роль виховного потенціалу сім'ї у формуванні особистості дитини	2	-
3	Сім'я в системі виховних інститутів	2	-
4	Соціально-педагогічна допомога батькам у сімейному вихованні	2	-
5	Психолого-педагогічна діагностика проблем сім'ї	-	-
6	Методи інтелектуального розвитку дитини. Труднощі і помилки у сімейному вихованні	-	-
7	Формування педагогічної культури батьків.	2	2
	Разом	8	2

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д	З
1.	Теоретичні основи педагогіки сімейного виховання. <i>Завдання:</i> підготувати конспект на тему «Аналіз сімейного виховання на сторінках вітчизняних періодичних видань ХХІ ст.».	10	12
2.	Сутність та зміст сім'ї як системи. <i>Завдання:</i> виходячи із сімейних функцій визначте потреби дітей та дорослих, що задовольняються в сім'ї. Наведіть 5-7 прикладів, коли ви здійснювали позитивний вплив на взаємини в сім'ї, виступаючи у ролі вихователя для своїх близьких (батьків, прабатьків, брата, сестри). Кого з членів сім'ї ви вважаєте своїм головним вихователем та чому? (Оформити у вигляді конспекта).	9	12
3.	Сутність та зміст сімейного виховання. Виховний потенціал сім'ї. <i>Завдання:</i> підготувати анотацію щодо ідей вільного виховання за твором Жан-Жака Руссо «Еміль, або про виховання» (зазначити зміст, форми та методи виховання, його принципи; які ідеї актуальні сьогодні, чому?).	10	12
4.	Сім'я в системі виховних інститутів. <i>Завдання:</i> зробити табличку форм та методів взаємодії сім'ї та освітніх закладів: вказати метод (форму), переваги використання, недоліки використання.	9	12
5.	Теоретико-практичні основи «виховання батьків». <i>Завдання:</i> зробити порівняльний аналіз змісту, форм та методів «виховання батьків» у різних країнах (5-6 країн). Представити у вигляді таблиці.	10	11
6.	Основні психолого-педагогічні моделі дитячо-батьківських відносин. <i>Завдання:</i> зробити аналіз відеороликів (до 7 хв.) щодо реалізації виховних моделей та різних типів стосунків батьків та дітей в сім'ї.	10	11
7.	Психолого-педагогічна діагностика проблем сім'ї. <i>Завдання:</i> розробити методику психолого-педагогічної діагностики (3-5 шт.) та провести із сім'єю на вибір (сім'я із дітьми раннього, дошкільного, шкільного чи підліткового віку). Описати отримані результати та визначити шляхи вирішення проблем.	10	12
8.	Психолого-педагогічна допомога батькам у сімейному вихованні. <i>Завдання:</i> проаналізувати виховання дітей з особливими потребами в сім'ї: народження дитини з особливими потребами та поведінка батьків; вплив сприятливого психологічного клімату в сім'ї на розвиток неповносправної дитини; психологічні, матеріальні, побутові труднощі, пов'язані з народженням такої дитини; стереотипи в поведінці чоловіків і жінок відносно хворої дитини (у вигляді презентації).	10	12
9.	Ефективні засоби розвитку та взаємодії з дитиною. <i>Завдання:</i> проаналізуйте та визначте причини, через які спостерігається зниження батьківського авторитета чоловіків у багатьох українських сім'ях. Порівняйте поняття «авторитарність» і «авторитет». Доведіть: 1) що авторитет батьків і гуманне виховання не виключають одне одного; 2) що «авторитет придушення» - «найстрашніший різновид авторитету» (у вигляді презентації або у конспекті).	10	11
10.	Формування педагогічної культури батьків. <i>Завдання:</i> опишіть сутність, зміст, форми та методи формування педагогічної культури на вибір (у старшокласників, у студентської	10	11

	молоді або у молодих батьків).		
	Разом	98	116

8. Види контролю і система накопичення балів

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється практично постійно за всіма видами робіт: виконання практичних робіт, виступи на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, усні відповіді, тестування, складання есе, загальна активність на заняттях тощо.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів використовуються такі форми контролю:

- поточний контроль – здійснюється у ході повсякденної навчальної діяльності студентів: виконання практичних завдань; тестування по закінченню вивчення розділів.
- підсумковий контроль – здійснюється після завершення вивчення курсу: залік.
Використовуються такі методи перевірки:
- методи усної перевірки результатів навчання – бесіда, виступ, пояснення.
- методи письмової перевірки результатів навчання – понятійний диктант, самостійне завдання, тестування, контрольні роботи.

Письмовий контроль проводиться у формі виконання студентами письмових контрольних робіт (або тестування). Усний контроль проводиться у формі співбесіди зі студентом, наприклад, під час усного опитування.

Допуск до підсумкового контролю складає 35 балів.

Якщо студент із поважних причин пропустив заняття з метою відпрацювання матеріалу йому пропонується підготовка есе та/або опрацювання наукових текстів, аналіз наукових статей за темами даного курсу, що фіксується у вигляді конспекту.

Успішна презентація підготовлених власноруч матеріалів оцінюватиметься максимально в 3 бали.

Підсумкова оцінка з дисципліни формується із загальної кількості набраних балів за результатами поточного контролю, творчого завдання та заліку.

Перевірка рівня засвоєння знань (поточний та підсумковий тестовий контроль, залік) за вибором викладача може здійснюватись шляхом: комп'ютерного або письмового тестування.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях, під час виконання самостійних та творчих завдань залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань.

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Підготовка завдань до практичних занять. <i>Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять.</i>	7	3	21
2	Презентація означеного завдання. <i>Термін виконання: під час проведення практичних занять.</i>	7	2	14
3	Проміжний контроль у вигляді понятійного диктанту <i>Термін виконання: під час проведення лекційних, практичних занять</i>	2	2-3	5
4	Контрольне тестування після вивчення першого розділу.	1	10	10

	<i>Термін виконання: по завершенню вивчення першого розділу</i>			
5	Контрольне тестування після вивчення другого розділу. <i>Термін виконання: по завершенню вивчення другого розділу.</i>	1	10	10
6	Залік (1 частина) – виконання творчого завдання <i>Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	1	0-20	20
7	Залік (2 частина). Підсумкове тестування. <i>Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	1	0-20	20
Усього		7		100

Підготовка завдань до практичних занять та їх презентація в аудиторії (далі - доповідь) оцінюється у 5 балів (3 бали за підготовку та 2 бали за презентацію (попередня табл.).

Критерії оцінювання доповіді:

Вид роботи	Критерії та показники оцінки навчальної діяльності студентів	кількість балів
Виступ на практичному занятті	1. Повнота висвітлення усіх компонентів відповіді: актуальність (статистичні дані), сутність, структура, зміст, висновки, література.	0,5
	2. Вільне володіння матеріалом, його переказ, пояснення головних понять, наведення прикладів.	0,5
	3. Взаємодія з аудиторією, вміння ставити питання (питання проблемною характеру, на роздум, на кмітливість). Активність аудиторії (5 та більше відповідей студентів).	0,5
	4. Наявність схем, малюнків, що узагальнюють матеріал. Лаконічність та ємність інформації, використання наочності, роздаткових матеріалів, малювання на дошці, роздруковані плакати, картки тощо.	0,5
	5. Висновок та вираження власного ставлення до проблеми, її вирішення.	1
Виступ-презентація на практичному занятті	1. Повнота висвітлення усіх компонентів відповіді: актуальність (статистичні дані), сутність, структура, зміст, висновки, література.	0,5
	2. Вільне володіння матеріалом, його переказ, пояснення головних понять, наведення прикладів.	1
	3. Взаємодія з аудиторією, вміння ставити питання (питання проблемною характеру, на роздум, на кмітливість). Активність аудиторії (5 та більше відповідей студентів).	0,5
	4. Наявність схем, малюнків, що узагальнюють матеріал. Лаконічність та ємність інформації, використання наочності, роздаткових матеріалів, малювання на дошці, роздруковані плакати, картки тощо.	1
	5. Лінгвістична, стилістична грамотність при оформленні презентації, презентація оформлюється державною мовою .	1
	6. Висновок та вираження власного ставлення до проблеми, її	1

	вирішення.	
Групова творча робота на практичному занятті	1. Вільне володіння матеріалом; дотримання логіки «сутність, структура, зміст», чітке дотримання інструкції завдання	1
	2. Оригінальне та творче представлення результатів роботи в групі; акторське представлення результатів	1
	3. Використання додаткової цікавої інформації, прикладів з теми; робота кожного члена групи	1
	4. Взаємодія з аудиторією, вміння ставити питання (питання проблемною характеру, на роздум, на кмітливість) або вирішення проблеми нестандартним способом	1
	5. Висновок: узагальнення та практичне застосування даної інформації	1

Підсумковий контроль складається з двох частин: перша частина – це виконання творчого завдання та друга частина – підсумкове тестування.

Критерії оцінювання творчого завдання (20 балів):

Оцінка «відмінно» (17-20 балів):

- виклад матеріалу логічний та послідовний;
- самостійне, творче, ініціативне застосування знань;
- поєднання повноти та лаконічності у виконанні завдання;
- відмінна якість оформлення.

Оцінка «добре» (12-16 балів):

- виклад матеріалу логічний, послідовний, лаконічний;
- самостійне репродуктивне застосування знань за вказівками викладача;
- старанність і вправність застосування набутих знань;
- добра якість оформлення.

Оцінка «задовільно» (6-11 балів):

- механічність, фрагментарність викладу матеріалу;
- порушення логіки та послідовності подання інформації;
- недостатня самостійність мислення;
- задовільна якість оформлення.

Оцінка «незадовільно» (0-5 балів):

- відсутність виконання всіх завдань;
- неповне висвітлення матеріалу;
- фрагментарність подання інформації;
- незадовільна якість оформлення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		

D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Алексеева Е. Е. Что делать если ребенок... Психологическая помощь семье с детьми от 1 до 7 лет. Санкт-Петербург : Речь, 2008. 224 с.
2. Андреева Т. В. Семейная психология : учеб. пособ. Санкт-Петербург : Речь, 2005. 244 с.
3. Безпалько О. В., Лях Т. Л., Молочний В. В., Цюман Т. П. Усвідомлене батьківство як умова повноцінного розвитку дитини : метод. матеріали для тренера / заг. ред. Г.М. Лактіонова. Київ : Наук. світ, 2003. 107 с.
2. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї. Київ : МАУП, 2001. 96 с.
3. Братусь І. В., Веретенко Т. Г. та ін. Усвідомлене батьківство як умова повноцінного розвитку дитини та підвищення виховного потенціалу громади : методичні матеріали до тренінгу / заг. ред. Г.М. Лактіонова. Київ : Наук. світ, 2004. 86 с.
4. Гиппенрейтер Ю. Б. Как общаться с ребенком? Москва : Астрель АСТ, 2008. 240 с.
5. Говорун Т. В., Кравець В. П., Кікінежді О. М., Кізь О. Б. Гендерні аспекти усвідомленого батьківства : навчальний посібник. Тернопіль : навчальна книга. Богдан, 2004. 144 с.
6. Дружинин В. Н. Психология семьи. 3-е изд., испр. и доп. Екатеринбург : Деловая кн., 2000. 208 с.
7. История социальной педагогики : Хрестоматия-учеб. : Учеб. пособие под ред. М. Галагузовой. Москва : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. 544 с.
8. Куликова Т. А. Семейная педагогика и домашнее воспитание : учебник для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 1999. 232 с.
9. Овчарова Р.В. Родительство как психологический феномен : учебное пособие. – Москва : Московский психолого-социальный институт, 2006. 496 с.
10. Постовий В. Г., Хромова О. Л., Алексєнко Т. Ф. та ін. Програма формування педагогічної культури батьків. Київ : Інститут проблем виховання АПН України, 2003. 108 с.
11. Родители и дети : Хрестоматия : учебное пособие по педагогике для факультетов психологии, педагогики и социальной работы / сост. Д. Я. Райгородский. Самара : Издательский Дом БАХРА-М, 2003. 784 с.
12. Трубавіна І. М., Бугаєць Н. А. Методи вивчення сім'ї : науково-методичні матеріали. Харків : УДЦССМ, 2001. 68 с.
13. Холман А. М. Методы оценки семьи : Инструментарий для понимания и интервенций; пер. с англ. / под общ. ред. Л. Романенковой. Запорожье : ЗНУ, 2001. 91 с.
14. Филиппова Г. Г. Психология материнства. Москва : Изд-во Института Психотерапии, 2002. 240 с.
15. Чепмен Г., Кемпбелл Р. Пять путей к сердцу ребенка. Санкт-Петербург : Христиан. о-во «Библия для всех», 2004. 272 с.

Додаткова:

1. Азаров Ю. П. Семейная педагогика. Москва : Политиздат, 1985. 238 с.
2. Войцях Т. В. Інноваційні методики діагностичної роботи з сім'єю : спецкурс. Черкаси : ОПОПІ, 2012. 68 с.

3. Веретенко Т. Г., Зверева І. Д., Шевченко Н. Ю. Основи батьківської компетентності : навч. посіб. / за заг. ред. І. Д. Зверєвої. Київ : Наук. світ, 2006. 156 с.
4. Калинина Р. Ребенок пошел в детский сад... К проблеме адаптации детей к условиям жизни в дошкольном учреждении. *Дошкольное воспитание*, 1998. № 4. С. 2-9.
5. Карабанова О. А. Психология семейных отношений и основ семейного консультирования. Москва : Гардарики, 2005. 320 с.
6. Кравець В. П. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді. Київ : Київська правда, 2000. 688 с.
7. Крайг Г. Психология развития. Санкт-Петербург : Питер, 2002. 987 с.
8. Зверева О. Л., Ганичева А. Н. Семейная педагогика и домашнее воспитание : учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 1999. 160 с.
9. Корчак Я. Как любить ребенка. Москва : Книга, 1980. 63 с.
10. Кемпбелл Р. Як по-справжньому любити свою дитину; пер. з англ. Я. Бодак. Черкаси : Смірна, 2005. 150 с.
11. Кошечко Н. В. Тренінг «Конструктивне вирішення конфліктів у сімейних взаємостосунках». *Діти – батьки – сім'я* : Вип. 2. Київ : Наук. світ, 2004. С. 33-77.
12. Лещенко О. Г. Формування відповідального ставлення до батьківства у молодих подружжів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : збірник наукових праць. Київ : Ін-т проблем виховання, 2008. Вип.. 12., Кн.. II. С. 134-141.

1. Добсон Д. Не бойтесь быть строгими: Родителям и молодежи : Доктор Добсон отвечает на Ваши вопросы; [пер. с англ.]. – М.: Изд-во центра общечеловеческих ценностей, 1990. – 575 с.
2. Допомога батькам у вихованні дітей: [методичні рекомендації для соціальних працівників] / Т.В. Кравченко, І.М. Трубавіна. – К.: ДЦССМ, 2004. – 100 с.
3. Зверева О.Л. Семейная педагогика и домашнее воспитание: [учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений] / О.Л. Зверева, А.Н. Ганичева. – М.: Издательский центр "Академия", 1999. – 160 с.
4. Конвенція про права дитини: прийнята та відкрита для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 44/25 Генеральної асамблеї ООН 20 листопада 1989 року; набула чинності для України з 27 вересня 1991 року // Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. – К.: Дитячий фонд ООН „ЮНІСЕФ”, 2002. – 318 с.
5. Кэмпбелл Р. Как на самом деле любить детей. Не только любовь / Р. Кэмпбелл, М. Максимов; [пер. с англ. Р. Равич]. – М.: Издательство "Знание", 1992. – 192 с.
6. Корчак Я. Как любить ребенка: Книга о воспитании / Я. Корчак. – М.: У-Фактория АСТ Москва ВКТ, 2009. – 384 с.
7. Кошечко Н.В. Тренінг „Конструктивне вирішення конфліктів у сімейних взаєминах” / Н.В. Кошечко // Діти – батьки – сім'я : Вип.2. – К.: Наук. світ, 2004. – С. 33-77.
8. Кравець В.П. Психолого – педагогічні основи підготовки школярів до сімейного життя. – Тернопіль, 1997. – 180 с.
9. Макаренко А.С. Книга для батьків / А.С. Макаренко. – К.: Рад. шк., 1972. – 260 с.
10. Методи вивчення сім'ї: [науково-методичні матеріали] / І.М. Трубавіна, Н.А. Бугаєць. – Х.: УДЦССМ, 2001. – 68 с.
11. Родинна педагогіка: [навчально-методичний посібник] / А.А. Марушкевич, В.Г. Поставий, Т.Ф. Алексеєнко та ін. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2002. – 216 с.
12. Семейное воспитание: Хрестоматия: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / сост. П.А. Лебедев]. – М.: Академия, 2001. – 408 с.
13. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка / М.Г. Стельмахович. – К.: ІЗМН, 1997. – 232 с.
14. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1978. – 263 с.
15. Ушинский К.Д. Про сімейне виховання / К.Д. Ушинский – К.: Рад. шк., 1974. – 150 с.

Інформаційні ресурси

1. Андреева, Т.В. Семейная психология [Электронный ресурс] : учебное пособие. – СПб. : Речь, 2004. – Режим доступа: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi/0003316.pdf>.
2. Гиппенрейтер, Ю.Б. Общаться с ребенком. Как?. Сфера [Электронный ресурс] – М.: ЧеРо. – Режим доступа: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi/0001836.pdf>.
3. Олифинович, Н.И. Психология семейных кризисов [Электронный ресурс] – СПб. : Речь, 2006. – Режим доступа: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi14/0010663.pdf>.
4. Корчак, Я. Как любить ребенка. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi/0001848.pdf>.
5. Куликова Т.А. Семейная педагогика и домашнее воспитание [Электронный ресурс] : Учебник для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 1999. – 232 с. – Режим доступа: http://www.pedlib.ru/Books/3/0386/index.shtml?from_page=1
6. Тренінговий курс з набуття батьківських навичок «Батьківство в радість» спрямований на підтримку батьків, які виховують дітей віком від народження до 6 років [Електронний ресурс] - Режим доступа: <http://www.ditu.gov.ua/docs/pub/familiesforchildren/MPAP.pdf>

Погоджено

з навчальним відділом

Людмила Мисюк О.В.
« 03 » Вересня 2018 р